

ילדה, וניהל מישפט נגדי. הוא ניסה לקחת ממני את הילדה. זה היה בתקופה שהוא חי שלוש שנים בארץ. פניתי לעורך־דין מאוד חשוב בצרפת, והוא אמר לי — אין לו סיכוי. הוא מעולם לא שילם דמי־מונחה, מעולם לא התעניין בילדה, אל תתרגשי. לא התרגשתי והפסדתי במישפט. הגשתי עירעור ובגלל העירעור לא הייתי בארץ כמעט שנתיים, כי הוא יכול היה לדרוש את הילדה. בעירעור זכיתי, אבל אלו היו שלוש שנים של מישפטים. הילדה לא היתה מעורבת במה שקרה. לא סיפרתי לה אף פעם, רק אמרתי לה שאבא ואמא מתקוטטים, ושאותה אוהבים למרות הכל.

אני יודעת שיוחנן אוהב אותה כדרכו שלו, רק שהוא כזה לא מראה אהבה. הקשר שלו אליה לא מתבטא בכתיבת מיכתבים או בקשר רצוף. הוא לא שומר על קשר ופיתאום מצלצל והיא מתפלאת. היא אמרה לי פעם שהוא כמו דוד רחוק.

אחרי שיוחנן עזב אותי בפאריס, נשארתי לבד עם תינוקות בת שנה. לא היה לנו מה לאכול, ממש רעבנו ללחם. יום אחד התחלתי לעבוד בארץ לימפיה. בתחילה בראשית התוכנית, אחר־כך כאמצע, ולבסוף ככוכבת. הילדה היתה כל הזמן איתי. זה היה קשה, עד שמצאתי אומנת נהדרת, שהיתה כמו סבתא לילדה. מלאת טוב־לב ואהבה. מאותו רגע ידעתי שאני יכולה לצאת בשקט לעבודה, אבל כלל ברזל אחד היה לי כל חי: לא חשוב היכן אני נמצאת בעולם — יפאן, טאיהיטי, אמריקה ולא חשובה השעה, כשבוע ערוב צלצלתי הביתה לרוב אל יעל. לפעמים הייתי נשארת ערה עד ארבע בבוקר, כדי להתאים את הזמן לשבוע בערב בפאריס.

יום נראית נפלא וללא קמטים. הפכה חסידת הטבעונות והריפוי בצמחים וטוענת כי היא נראית טוב בזכות מיצי הגזר והפירות שהיא שותה ואבקת חימר ירוק, שהיא שותה עם מים בלילה לפני השינה.

בשנות ה־50 ריקה זראי כמי שנראתה כאשר היתה כוכבת של שירים כמו גן השיקמים וקול אורלוגין. היא כיכבה במחזמר חמש חמש ונסעה אחרי בעלה־לשעבר לפאריס.

מהרבה מיצי ירקות וגזר. לא ניסיתי להתאבד כמו שסיפר אבל הייתי בריכאון. חשבתי של אשיר עוד לעולם. הייתי בכוח דיכאן שאיבדתי כל טעם לחיים, וככל שנתתי לי יותר סמים יותר כדורים במיסגר (המשך בעמוד 55)

הוא לא מכריא, אבל הוא עוזר לגוף לתפקד נכון. שמים בלילה חצי כפית מהחימר הירוק בתוך כוס מים קרים, מערבבים ושותים על קיבה ריקה. זה נפלא. זה נותן הרגשה של מרץ מחודש. שואלים אותי מאיפה העור שלי, אז זה קצת מאבא וקצת מאמא, אבל בעיקר

יעל בפאריס יעל זראי מורמת על־ידי אמה וחברה לחיים ז'אן פייר מאנייה בפאריס. יעל לומדת ראיית־חשבון.

יעל בארץ ריקה מחזיקה בזרועותיה את בתה יעל, כשעדין גרו בארץ. היא נשארה בפאריס עם הילדה ורעבה ללחם.

שמונה חודשים לא תיפקדתי אושפזתי בבית־חולים ועברתי טיפולים. לא יכולתי לשר, לא יכולתי לקום מהמיטה. אז התחלתי להתעניין ברפואה טיבעונית, ובעזרת צמחים התאוששתי. מאז אני לא רואה בכלל רופאים. אני רוקחת בעצמי את המרקחות. יש לי עשבים וצמחים למדתי וקראתי הרבה ספרים. עשיתי נסיונות ואני יודעת איך לרקוח תרופות. אני גם מאמינה בצימחונות, אבל במיקצוע שלי עם הנסיעות ובתי המלון והמיסעדות זה די קשה. יחד עם זה אני נמנעת מאכילת בשר, בוודאי שלא נקניקים. כדי להיות צימחוני צריך חיים מסודרים בבית, לצאת מעט מאוד, לא חיים לא מסודרים כמו שלי. אני מקפידה על אכילת דגנים, משתמשת במלח רקמה מלאים ובשמן שלוחצים אותו בלחיצה קרה. משתמשת בחימר ירוק שהוא קטליזטור לבריאות הגוף.

מיפעל קטן. זה מזכיר לי את הסיפור על החמור והערבי. ערבי בא אל הקאדי ואמר לו — היה לי חמור נפלא, לימדתי אותו לא לאכול והוא לא אכל. הוא כליך התרגל לא לאכול עד שמת. כך גם אני, כשאתרגל לא לישון אהיה מושלמת. אני זקוקה לעוד 24 שעות ביממה. אין לי זמן לישון ואפשר ליפול במצב כזה, ואני נפלת. המיקצוע שלי הוא מין מיקצוע כזה שטורף בני־אדם. צריך לדעת את הגבול. נכון, לא צריך שהגבול יהיה קרוב מדי, אבל צריך תמיד לראות אותו. הייתי מאוד חולה, אבל בסיכומי של דבר, אני לא מצטערת שהלכתי רחוק. עברתי 20 שעות מתוך 24. זו היתה הצגה מושלמת, תיזמורת גדולה, חזרנו וחזרנו עד שהמוח שלי לא עבד יותר, ואמר — טוֹפ, די! לא יכולתי להמשיך, הרגשתי כמו מכונת שאין לה בנזין.

אם שקלתי בתקופה הקשה את האפשרות לחזור לארץ? האמת היא ששנאתי את המחשבה לחזור כמו כלב עם הונב בין הרגליים. אנחנו האמנים, או שמצליחים ויש לנו מנוע בבטן, או שעוברים כשקשה. אני יותר מדי גאוותנית, וכל הזמן אמרתי לעצמי — אף אחד לא הכריח אותי לנסוע, אז אם יש לי בעיות אני צריכה לפתור אותן. נכון, אני אחזור לירושלים, ואבא ואמא יטפלו בילדה, אבל הכישהלון יישאר בליבי לנצח. החלטתי לבלוע ולהתאפק, וטוב עשיתי. לפי דעתי, כל אדם בעולם חייב ללכת עד הסוף, עד המקסימום של מה שהוא יכול לעשות, אם לא — יישאר לו תמיד טעם רע בפה. לדעתי, צריך לתרגם למציאות את כל מה שבאמת רוצים בראש. והצלחתי, מאוד הצלחתי. אני מפרנסת היום 21 איש. זה לא בית־חרושת גדול, אבל זה בהחלט

לעזור לתיקוה ריקה זראי ליד אחת הכרזות הענקי הישראלי שלה. ריקה שרה את ישראל ותורמת לקרן־אור. כתוב בכרז